

Tudás és Iskola

CSAPÓ BENŐ: *Tudás és iskola*. Műszaki Kiadó, Budapest, 2004. 243 p., ár nélkül

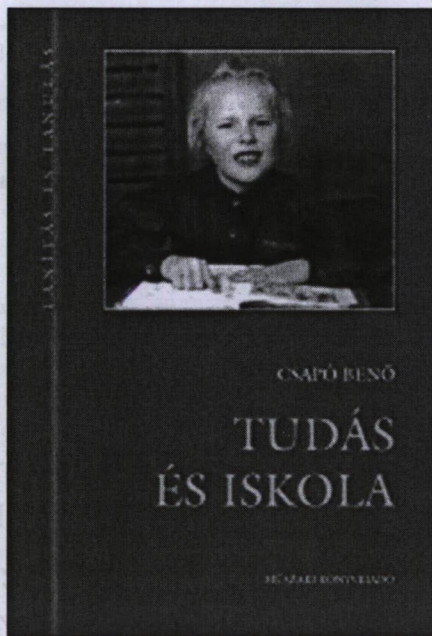
A kötet szerzője, Csapó Benő, a Szegedi Tudományegyetem egyetemi tanára 1976 óta oktat egyetemünk Pedagógia Tanszékén. A professzor kutatási területei igen széles spektrumot fognak át, az oktatásmélethez, az intenzív oktatási módszerekhez, a gondolkodási képességek fejlődéséhez és fejlesztéséhez, a tudás szerveződéséhez és minőségéhez, a pedagógiai értékeléshez, a tesztelmélethez és tesztfejlesztéshez egyaránt kutatói tudományos érdeklődésének részét képezik. Nemzetközi műhelyek tagjaként és tudományos szervezőként jelentős hatást gyakorol a magyarországi neveléstudományi gondolkodásra: részt vesz az Institute for Educational Inquiry (SEATTLE, USA) kutatási programjában, a Magyar Pedagógia Főszerkesztője, a Learning and Instruction szerkesztőbizottságának tagja, 1997-ben a European Society for Research on Learning and Instruction vezetőszögének tagjává választották.

A *Tudás és iskola* című könyv közvetlen előzményének tekinthetők „Az iskolai tudás” és „Az iskolai műveltség” címmel 2002-ben az Osiris Kiadónál megjelent kötetek, melyek a professzor vezette szegedi kutatócsoport nagyszabású vizsgálatainak eredményeit közölték. E kötetek jelentőségét az is jelezte, hogy az *Iskolakultúra* című szakperiodika 2003. évi 6-7. számában három szerző (BUDA MARIANN, GOLNHOFER ERZSÉBET ÉS BOGDÁN PÉTER) recenzálta a könyvet.

A kötet tizenkét tanulmányából tíz korábban is megjelent már az *Iskolakultúra*, az *Új Pedagógiai Szemle*, az *Educatio*, a *Magyar Pedagógia* hasábjain, illetve két angol nyelvű tanulmánykötetben, két új szöveg („A tudás és kompetenciák” és „Műveltség és megismerés”) pedig korábban előadásokként hangzott el.

A szerző e könyvben arra a kérdésre keresi a választ, hogy mit jelent az érvényes tudás? Mit jelent az érvényes tudás egy olyan korszakban, amikor a tudás nagyon hamar elévül? „Az ezredvég gyermekének nagyjából két évtizednyi ideje van arra, hogy elsajátítsa két évezred civilizációs fejlődésének minden arra érdemes elemét, benne az utóbbi két évszázad tudományos információrobbanásának eredményeivel.” (CSAPÓ 2002a. 21) Kérdésének (örök) aktualitását az is mutatja, hogy a szaknyelvben és a köznyelvben egyaránt számtalan kritikus kifejezést használunk a probléma végtermékének leírására, a használatlan, skolasztikus, iskolás, teoretikus, életidegen, tehetetlen, ballasztként cipelt, megértés nélkül tanult, bemagolt, alkal-

mazhatatlan fogalmakkal mind-mind ugyanazt jelöljük. A professzor korábbi munkáiból (CSAPÓ 2002, 2003) tudhatjuk, hogy a tudás értékét, minőségét nem lehet csak az alkotórészek, az elemek mennyiségével jellemezni, mert azt alapvetően meghatározza a szervezethez. Azonban a hazai oktatási rendszer egyik problémája az, hogy éppen a minőségre nem fordított figyelmet, hanem – ahogy a könyv Professzorok Háza-beli bemutatóján elhangzott – „robusztus termékeket gyárt, amiből hiányzik a finomság”. A minőségfejlesztésnek e szempontból alapkérdése tehát, hogyan lehet minőséget generálni? („A tudás minősége” és „A minőségfejlesztés mint az oktatási rendszer katalizátora” cí-

mű fejezetek). A szerző kiemeli, hogy a mérés és értékelés fontos visszajelzést nyújt, de önmagában nem oldja meg a problémákat, egy hasznosítási mód megszületése nélkül a politikai döntés kevés, mert kell egy technológia, ami az eredményeket lefordítja. A valódi oktatási reformokat a szerző szerint akkor lehet megvalósítani, ha jól előkészített koncepciók alapján állnak. Ugyanakkor az oktatási rendszerben megoldatlan problémák halmozódása a feszültségek fokozódását vonja maga után, s az a tartalmi minőség esésére is erőteljes hatással van. A professzor felvetésének aktualitását mi sem támasztja alá jobban, mint az az adat, hogy amennyiben a képzésre ható feltételek hosszútávon nem változnak, egy 2002-ben öt éves magyar gyerek várhatóan összesen 16,4 évet tölt el az oktatási rendszerben.

Ez pedig még akkor is sok idő, ha némileg elmarad a nyugat-európai mintáktól.

Praktizáló pedagógusok és tanárszakos hallgatók számára különösen érdekes lehet „A képességfejlesztés az iskolában – problémák és lehetőségek” című fejezet, melyben az szerző azt bemutatja be, hogy az iskolai képességfejlesztés hatékonyságának növeléséhez milyen pedagógiai, szakmapolitikai, tanárképzésbeli és kutatásfejlesztési feltételeknek kell meglennie.

Csapó Benő kötete diagnózisok és az okok feltárására való tudományos elkötelezettség példája, mely – a könyvet bemutató Golnhofer Erzsébet, az ELTE oktatója szavaival élve – valódi társadalomcentrikus megközelítéssel bír, megpróbálja reálisan átgondolni, hogy milyen feltételek mellett lehet egy problémát feldolgozni és megoldani.

Mindezekért is tehát a *Tudás és iskola* című könyv a széles közönségnek szól, ugyanakkor tudományos értelemben kellően árnyalt is marad, stílusa szemléletes, sokféle érdekes megközelítési módot mutat be, ezért tehát neveléstudományi kutatók és a tárgykör iránt érdeklődők, a pedagógusok és a pedagógusképzésben munkálkodók, sőt a pedagógusszakos hallgatók is haszonnal forgathatják.

Ajánló (és hivatkozott) irodalom

1. CSAPÓ BENŐ: *Tudás és iskola* [Knowledge and school]. MK, Bp., 2004
2. CSAPÓ BENŐ: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. AK, Bp., 2003
3. CSAPÓ BENŐ (2002a): *Az iskolai tudás vizsgálatának elméleti keretei és módszerei*. In: CSAPÓ BENŐ (szerk.): *Az iskolai tudás*. Osiris Kiadó, Bp., 2002, 15-44.
4. CSAPÓ BENŐ (2002b): *Az iskolai tudás felszíni rétegei: mit tükröznek az osztályzatok?* In: CSAPÓ BENŐ (szerk.): *Az iskolai tudás*. Osiris Kiadó, Bp., 2002, 45-90.
5. CSAPÓ BENŐ (szerk.): *Az iskolai műveltség*. Osiris Kiadó, Bp., 2002
6. CSAPÓ BENŐ (szerk.): *Az iskolai tudás*. Osiris Kiadó, Bp., 1998
7. CSAPÓ BENŐ: *Kognitív pedagógia*. AK, Bp., 1992
8. CSAPÓ BENŐ: *A kombinatív képesség struktúrája és fejlődése*. AK, Bp., 1988

Csapó Benő munkái az Interneten:

<http://www.edu.u-szeged.hu/~csapo/publ/online.htm>